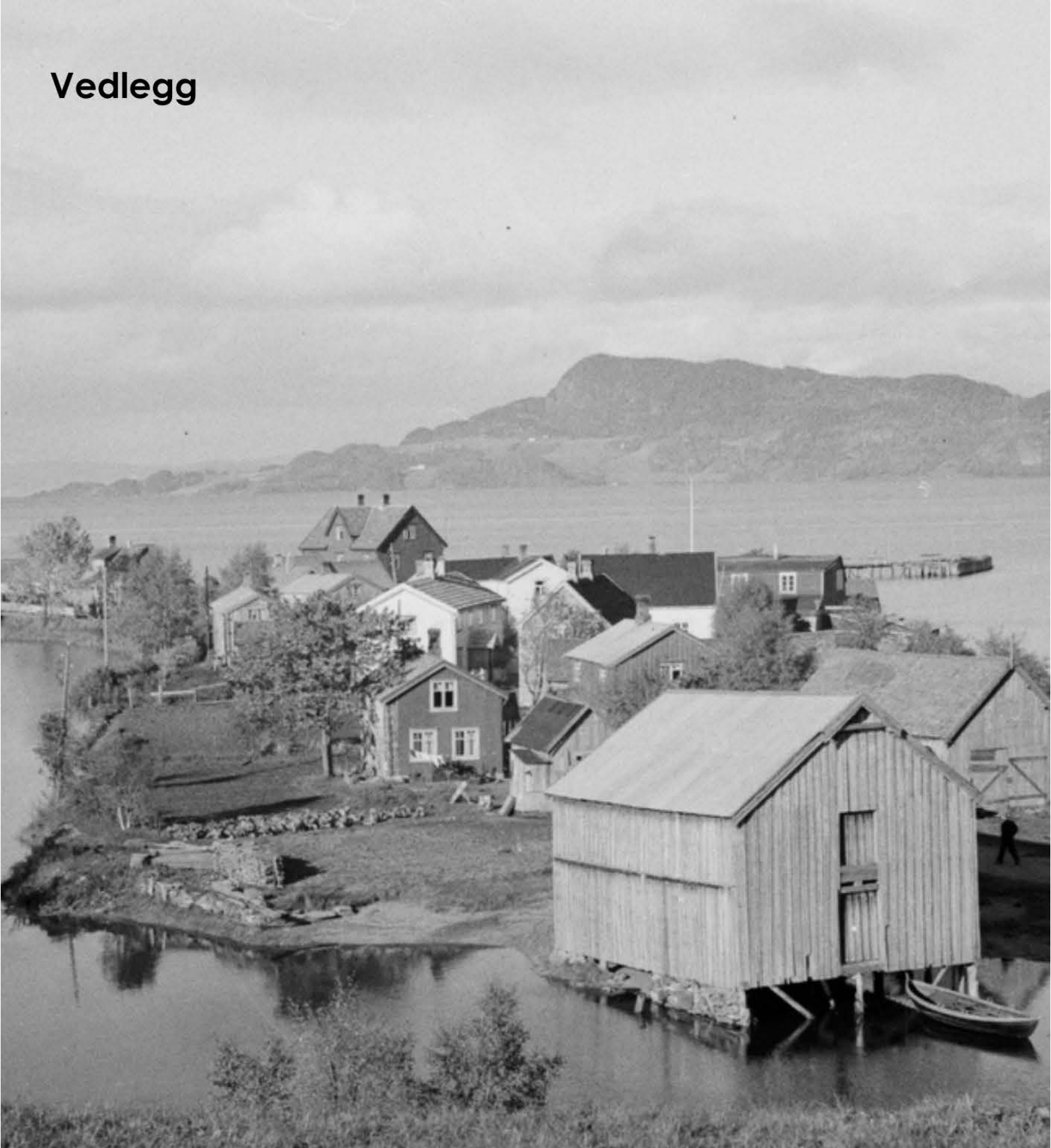

Vedlegg

Børsøra - delark 1

Kulturmiljøplan for 2022-2032
Hensynssoner

SKAUN
KOMMUNE

Områdebeskrivelse

Børsøra er et bevaringsverdig bygningsmiljø, og er et av kommunens viktigste kulturmiljø som er i aktiv bruk. Området består av strandsitterstuer og naust.

Bygningsmiljøet som finnes på Børsøra er viktig å ivareta, da det sammen med de andre bevarte øre-områdene i Trøndelag er en viktig del av tidligere tiders bygningshistorie. Koblingen bygningsmiljøet har med restene av den gamle brygga er viktig for helheten i området, derfor tas denne med i hensynssonen.

Området ble allerede i 1983 avsatt til bevaring i kommunale reguleringsplaner. I tillegg er Børsøra omtalt som et viktig regionalt bygningsmiljø i de fylkeskommunale kulturminneplanene, og omfattes også av den nye regionale planen for Trøndelag som ble vedtatt 15.12.2021.

I denne hensynssonen er alle bygg og restene av brygga gitt verneklasse C. Dette innebærer også nye boliger da de inngår i et svært viktig kulturmiljø og det er viktig at tiltakene som gjøres på disse boligene er tilpasset området.

Historikk og kulturhistoriske verdier

En ør er en avsetning av grus og sand langs en elv. Dette skjer når grusen transporteres ned et vassdrag og avsettes når vannhastigheten blir lav. Ordet kommer fra norrønt eyrr og betyr sand. Når handelsprivilegiene ble opphevet på 1800-tallet vokste det fram mange små tettsteder på slike elvemunninger i Trøndelag. I disse områdene ble det drevet med handel og sagbruksvirksomhet. I dag ligger mange av disse områdene litt utenfor sentrum, slik for eksempel Børsøra gjør.

Området på Børsøra som tidligere har vært avsatt til bevaring har bestått av omtrent tjue bolighus som ligger tett på øra som elva har skapt. Husene ligger uten plan og orden på hver sin side av veien, noen gamle, noen litt nyere, alle har små hageflekker, enten mot elva eller mot fjorden. Midt på øra er det noen påler som stikker opp av sjøen, det er restene av den gamle dampskipskaia. Hit kom «Gulos» og «Orkla» og de andre rutebåtene som gikk mellom Orkedalsøren, Børsen og Trondhjem.

Børsøra er et bygningsmiljø som består av strandsitterstuer og naust. En strandsitter var en person som bosatte seg på leid jord ved sjøen og livnærte seg ofte av arbeid knyttet til sjøen.

Bygningsmiljøet på Børsøra er, frem til kulturmiljøplanen vedtas, det eneste området i Skaun kommune som har vært avsatt som bevaringsverdig i kommuneplanen. Noe som antyder hvor viktig dette området er for kommunen.

Børsøra er et kulturmiljø hvor bygningene i seg selv er et kulturminne, men det at de eksisterer i en sammenheng med hverandre gjør at bygningsmiljøet blir ekstra viktig å ivareta. Kulturmiljøet er utvalgt til fylkeskommunens regionale plan for kulturminner for være med å gi et representativt bilde av den kulturhistoriske utviklingen i Trøndelag. De regionalt prioriterte kulturminnene og kulturmiljøene skal sikres, istandsettes og vedlikeholdes, i noen tilfeller også tilrettelegges og gjøres bedre tilgjengelig. Det er kommunen sitt ansvar, med fylkeskommunen som høringspart, å følge opp at dette kulturmiljøet bevares så godt som mulig for ettertiden.

Utfordringer i lys av klimaendringer

Bebyggelsen på Børsøra er spesielt utsatt for fremtidige klimaendringer, og da spesielt de utfordringer som følger med anslått havnivåstigning. Det er variasjoner over hvor mye en forventet havnivåstigning vil være i et 50 – 100-årsperspektiv.

En havnivåstigning vil få svært store konsekvenser for Børsøra. Under viser en av mange antakelser på hvor høyt havnivået kan være ved havnivåstigning og springflo i 2090.

Illustrasjon er hentet fra Kartverket, basert på data fra IPCC, bearbeidet av Metrologisk Institutt og Cicero for norske forhold

Hensynssone, kulturmiljø og landskap

I kommuneplanens arealdel er det lagt inn flere hensynssoner for bevaring av kulturmiljøer og bygninger. Hva en hensynssone er, ligger i begrepet. Kommunen skal påse at det tas hensyn til kulturminneverdier i områdene som er markert som hensynssone.

I arbeidet med kulturmiljøplan for Skaun kommune er det lagt inn en hensynssone for Børsøra, det fremmes i tillegg et forslag om å utvide området som allerede i dag er satt av i kommuneplanen til bevaring. Se kartet ovenfor for å se forslaget til ny hensynssone.

Når kommunedirektøren fremmer forslag om en slik utvidelse, har det sammenheng med et ønske om å bedre sikre kulturmiljø- og kulturminnekvaliteter i hele området på og ved Børsøra. Kommunen har over de fem siste årene hatt spesielt fokus på bevaring av det vernede kulturmiljøet på Børsøra. Dette innebærer en strengere praksis for nye søknader og vi ønsker i større grad å se helheten i kulturmiljøet. Ut ifra en slik forståelse er det ønskelig å utvide hensynssonen.

For dette området er følgende bestemmelse foreslått innarbeidet i kommuneplanen:

Kulturminner, historiske hageanlegg og bygningsmiljøer, samt vegetasjon og landskap med kulturhistorisk verdi, skal søkes bevart. Det skal legges vekt på verneverdi og sammenhengen kulturminnene inngår i. Nye tiltak skal ha en bevisst plassering og utforming i forhold til kulturmiljøet/kulturminnet det blir en del av og tilpasses dette.

I kommunedelplanen for kulturminner og kulturmiljøer beskrives klassifiseringen av bygninger med antikvarisk verdi som følger:

Klasse A - svært høy antikvarisk verdi

Dette er i hovedsak bygninger og anlegg med nasjonal verdi. Klasse A omfatter bygninger som er sjeldne på en eller flere måter og forutsettes bevart mest mulig slik de er. En kan ikke forvente å kunne gjøre endringer av betydning.

Klasse B - høy antikvarisk verdi

Dette er i hovedsak bygninger og anlegg med regional verdi, og som er sjeldne på en eller flere måter. Bygninger i klasse B forutsettes bevart mest mulig slik de er. En kan ikke forvente å kunne gjøre endringer av betydning når det gjelder eksteriøret. Nødvendige tilpasninger for å sikre fortsatt bruk vil kunne være akseptable så lenge de gjennomføres på antikvariske premisser.

Klasse C - antikvarisk verdi

Dette er bygninger og anlegg som i noen grad har antikvarisk verdi, og der det i vurderingen også er tatt hensyn til miljøskapende betydning og bygningens verdi som del av et større bygningsmiljø. For bygninger i klasse C kan det vurderes utvendige endringer i noen grad dersom kulturminneverdier hensyntas. Eventuelle tiltak må vurderes i hver enkelt sak og sees i sammenheng med omliggende miljø.

Plan - og bygningsloven

Gjennom plan og bygningsloven § 31-1 er kommunene pålagt "*ivaretagelse av kulturell verdi ved arbeid på eksisterende byggverk. Ved endring av eksisterende byggverk, oppussing og rehabilitering, skal*

kommunen se til at historisk, arkitektonisk eller annen kulturell verdi som knytter seg til byggverkets ytre, så vidt mulig blir bevarf'.

Litteraturliste

Børsøra – folk og bygdeliv i Skaun – Årbok 2011 Skaun historielag

På *nye* ville veier – Stein Arne Sæther og Dan Ågren – Nye veier forlag 2008

Henvendelse vedrørende bevaringsområdet Børsøra i Sør-Trøndelag - fra Randi Fredriksen til Fylkeskonservatoren i Sør-Trøndelag mai 1991